

CURSUL 1

INTRODUCERE ÎN COMERȚUL INTERNAȚIONAL ȘI DREPTUL COMERȚULUI INTERNAȚIONAL

1.1. Despre comerțul internațional și dreptul comerțului internațional

Globalizarea a devenit de mult timp o realitate economică. Acest fenomen a dus la preluarea din presiunea ce altfel s-ar instala la nivelul fiecărei țări de a produce tot ce este necesar pentru a satisface multiplele nevoi umane, nevoi dictate de condițiile consumului specifice fiecărei colectivități.

Având în vedere aceste lucruri, istoricii, economiștii și oamenii politici de-a lungul timpului au recunoscut importanța și gravitatea sancțiunilor economice internaționale. Acest remediu teribil în așa-zisele războaie hibride care se duc din ce în ce mai mult pe plan economic, devine greu de suportat de orice stat modern. Recunoscând avantajul de a nu costa nicio viață umană, Woodrow Wilson era de opinie că: ”O țară ce este boicotată este o țară ce are capitularea în orizont. Aplică acest remediu economic, pașnic, discret și letal iar exercitarea forței nu va fi necesară.”¹

Comerțul internațional constă, în principiu, în tranzacțiile ce au loc între membrii a două state. Rolul acestuia este acela de a facilita schimburile între bunurile produse în abundență și resursele ce lipsesc, în acest mod putându-se asigura îmbunătățirea calității vieții.

Din punct de vedere istoric, apare o corelație strânsă între începuturile comerțului internațional și statele-națiune europene ale epocii Evului Mediu, dar punctele de vedere asupra comerțului și competiției pentru resurse diferă.

Astfel, pe fondul scopului de a realiza un stat bogat și puternic s-a consolidat mercantilismul², ce reprezintă practic un naționalism economic. Formula pentru

---

¹ Woodrow Wilson citat în Gary Clyde Hufbauer, Jeffrey J. Schott, Kimberly Ann Elliott, *Economic Sanctions Reconsidered: History and Current Policy*, vol. 1, Ed. Institute for International Economics, 1990, p. 9.

² Unul dintre cei mai de seama promotori ai mercantilismului în țara noastră a fost Dimitrie Cantemir, care în lucrarea sa *Descriptio Moldaviae (1716)* își prezintă ideile sale relative la importanța unirii românilor, a rușiei de imperiul otoman pentru a opri sărăcirea țării și pentru

aceasta era simplă: dezvoltarea unei politici economice de natură să încurajeze exportul și în același timp să descurajeze importul. Acest sistem mercantil a fost baza gândirii economice și a politicilor economice a vremurilor sec. XVI până la sfârșitul sec. XVIII. Principiile care au stat la baza acestui curent de gândire rezidau în dorința de a consolida centrii mari regionali de putere ai erei feudale prin state economic competitive; de asemenea, alți factori determinanți au fost: instaurarea colonialismului în afara Europei, creșterea comerțului european și dezvoltarea industriei în raport cu agricultura, și nu în ultimul rând îndepărtarea de la comerțul bazat pe liberul schimb de bunuri și marfuri la valori considerate egale și trecerea la un sistem monetar al cărui standard era aurul și argintul.³

În contrast cu mercantilismul, în sec. XVIII a apărut un curent economic ce avea să pună în prim plan liberalizarea comerțului și producției, cunoscut și ca fiziocratism.

Acest liberalism are la baza câteva principii: prezumția dreptului la libertate, întâietatea individului în fața colectivității⁴, forța coercitivă este minimalizată, toleranța ca fundament esențial pentru cooperare pașnică și susținerea unei vieți sociale funcționale, un număr de guvernanți reprezentativi și reduși la număr, statul de drept, ordine spontană⁵, și nu în ultimul rând că bogăția nu este generată de stat ci de colectivitățile de indivizi ce cooperează într-o ordine spontană a pieței de desfacere.⁶

Cel mai mare exponent al liberalismului economic este Adam Smith, care în lucrarea sa *The Wealth of Nations* (1776)⁷ a postulat avantajele eliminării restricțiilor în comerț prin eliminarea taxelor vamale impuse, adesea excesive și prohibitive. Un punct de reper important pentru curentul liberalist a fost semnarea tratatului între Anglia și Franța în 1786, ce a încheiat practic un lung război

---

creșterea prosperității prin intensificarea comerțului exterior. Pentru detalii a se vedea Ivanciu Nicolae-Văleanu, *Tratat de doctrine economice*, Ed. Regia Autonomă "Monitorul Oficial", 1996.

³ A se vedea Surendra Bhandari, *From the Era of Colonialism to Globalization: Making Rules in the GATT/WTO*, valabil la SSRN: <https://ssrn.com/abstract=1657724>

⁴ În același timp, însă, nu consideră că indivizii sunt izolați, atomizați sau ființe egocentrice.

⁵ Adepții liberalismului consideră că ordinea socială este inerentă iar nu rezultatul intervenției statului. Adam Ferguson considera în lucrarea sa despre istoria societății civile că majoritatea instituțiilor sunt de emanație umană dar nu sunt inerent umane; altfel spus, acestea sunt de natură umană dar nu de esență umană. (A se vedea Adam Ferguson, *An essay on the history of civil society*, ediția a V-a, Ed. Thomas Cadell, Londra, 1782, partea a 3-a, secțiunea a 2-a, valabil online la <<http://oll.libertyfund.org/titles/1428>>

⁶ A se vedea Eamon Butler, *Classical liberalism - A primer*, Ed. Institute of Economic Affairs, Londra, 2015.

⁷ Adam Smith, *Avuția națiunilor*, traducere de Monica Mitarcă, Ed. Publica, București, 2011.

economic dus de cele două țări. Cu toate acestea, chiar dacă avem în vedere că statele moderne se bazează pe o deschidere față de piețele externe, protecționismul anumitor politici economice poate fi justificat prin descurajarea anumitor produse de a nu fi importate în felul acesta asigurându-se protecția producției domestice de concurența internațională. Astfel, politica fiscală și vamală a statelor tinde doar să descurajeze importul de produse și servicii înlocuind astfel interdicțiile de import.

Conform Dicționarului Explicativ al Limbii Române, comerțul înseamnă ”[s]chimb de produse prin cumpărarea și vânzarea lor; ramură a economiei în cadrul căreia se desfășoară circulația mărfurilor”. Din punct de vedere etimologic, cuvântul comerț își are sorgintea din latinescul ”commercium”⁸.

Așa cum a fost reținut în doctrină⁹, dreptul comerțului internațional (DCI) reprezintă o materie pluridisciplinară, care se încadrează cu preponderență în domeniul dreptului privat.

Sistemul de norme juridice ce îl compune reunește normele materiale de drept comercial, drept civil (e.g. regimul juridic al contractelor din comerțul internațional), drept procesual civil (e.g. arbitrajul), dreptul insolvenței (e.g. procedurile de insolvență transfrontalieră) în contextul comerțului internațional.

Un alt element caracteristic DCI este natura subiectelor raporturilor juridice specifice, și anume profesioniștii comercianți care sunt autorizați să desfășoare activități de comerț și statul, când acționează ca subiect de drept privat (*de iure gestionis*) iar nu public, aflându-se pe poziție de egalitate juridică cu cealaltă parte străină.¹⁰

Conform art. 3 alin. 2 Cod civil¹¹ profesioniștii sunt toți cei ce exploatează o întreprindere, iar exploatarea unei întreprinderi constituie exercitarea sistematică, de către una sau mai multe persoane, a unei activități organizate ce constă în producerea, administrarea ori înstrăinarea de bunuri sau în prestarea de servicii, indiferent dacă are sau nu un scop lucrativ (art. 3 alin. 3). O altă definiție dată întreprinderii economice o regăsim în stipulațiile art. 2 lit. f din O.U.G. nr. 44/2008 privind desfășurarea activităților economice de către persoanele fizice autorizate, întreprinderile individuale și întreprinderile familiale: ”activitatea economică desfășurată în mod organizat, permanent și sistematic, combinând

---

⁸ ”Commercium” reprezintă rezultatul juxtapunerii cuvintelor ”cum” (cu) și ”merx” (marfă).

⁹ Dragoș-Alexandru Sitaru, *Dreptul comerțului internațional: tratat*, ediția a 2-a, vol. 1: Partea generală, Ed. Universul Juridic, București, 2017, p. 101.

¹⁰ *Idem.*, p. 105.

¹¹ Legea 287/2009 privind Codul Civil, publicată în M.Of. nr. 511 din 24 iulie 2009, cu modificările și completările ulterioare.

resurse financiare, forță de muncă, materii prime, mijloace logistice și informație, pe riscul întreprinzătorului, în cazurile și în condițiile prevăzute de lege”.

Noul Cod civil a abandonat noțiunea de ”comerciant”, referirile la aceștia se consideră a fi făcute la persoanele fizice sau, după caz, la persoanele juridice supuse înregistrării în registrul comerțului, potrivit prevederilor art. 1 din Legea nr. 26/1990 privind registrul comerțului¹²¹³, republicată, cu modificările și completările ulterioare, precum și cu cele aduse prin Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul Civil, publicată în M. Of. nr. 409 din 10 iunie 2011.¹⁴

---

¹² Publicată în M. Of. nr. 121 din 7 noiembrie 1990, republicată în M. Of. nr. 49 din 4 februarie 1998.

¹³ Art. 1 alin. 1: ”Înainte de începerea activității economice, au obligația să ceară înmatricularea sau, după caz, înregistrarea în registrul comerțului următoarele persoane fizice sau juridice: persoanele fizice autorizate, întreprinderile individuale și întreprinderile familiale, societățile comerciale, companiile naționale și societățile naționale, regiile autonome, grupurile de interes economic, societățile cooperative, organizațiile cooperatiste, societățile europene, societățile cooperative europene și grupurile europene de interes economic cu sediul principal în România, precum și alte persoane fizice și juridice prevăzute de leg”.

¹⁴ Art. 6 din Legea nr. 71/2011.